

Snabbare lagföring – ett snabbförfarande i brottmål (SOU 2021:46)

Tullverket har granskat betänkandet mot bakgrund av myndighetens uppdrag och hur förslagen kan komma att påverka myndighetens verksamhet och vill utifrån detta lämna de synpunkter som anges nedan.

Sammanfattning

Flera av förslagen i betänkandet syftar till att underlätta och effektivisera arbetet med att utreda brott av enklare slag. Tullverket ser därför överlag positivt på de förslag som lämnas. Det är dock angeläget att det i närtid utreds om även Tullverket kan omfattas av snabbförfarandet för att även verkets hantering av de enklare ärendena ska kunna effektiviseras ytterligare. Tullverkets synpunkter i de olika delarna framgår nedan.

Tullverkets ställningstagande

Snabbförfarande i brottmål (kap. 3)

Allmänt om Tullverkets hantering av enklare ärenden

De förslag som lämnas av utredningen om ett snabbförfarande i brottmål ligger på många sätt i linje med hur Tullverket redan i dag arbetar med de enklare ärendena. Tullverket hanterar ett stort antal ärenden där verkets egna tullåklagare, förordnade enligt 32 § lagen om straff för smuggling, utfärdar strafföreläggande med hjälp av fullmaktsförfarande. Dessa befattningshavare omnämns inte i betänkandet men utgör en viktig del i Tullverkets hantering av enklare bötesärenden. I många av Tullverkets ärenden är det fråga om misstänkta personer med hemvist utomlands. Kontrollpersonalen överlämnar då direkt på brottsplatsen en blankett för erkännande och fullmakt till den misstänkte och ärendena handläggs i förenklade utredningar enligt 23 kap. 22 § rättegångsbalken. Detta avspeglas i tabellen på s. 270 där det framgår att hela 91 procent av ärendena avseende tullbrott och smuggling på bötesnivå har resulterat i ett godkänt strafföreläggande. Strafföreläggande i ärenden på bötesnivå hanteras normalt av Tullverkets egna tullåklagare och endast i enstaka fall, om ärendet är komplicerat, av allmän åklagare.

Regleringen i förundersökningskungörelsen (avsnitt 3.4.9)

Tullverket ska inte delta i snabbförfarandet i nuläget. Enligt Tullverkets uppfattning är därför formuleringen av den föreslagna bestämmelsen om snabbförfarandet i 3 b § i förundersökningskungörelsen missvisande. Bestämmelsen anger att brott som är av enkel beskaffenhet och som kan utredas direkt eller inom kortare tid *ska* ingå i ett särskilt

snabbförfarande och att ärendena ska märkas upp särskilt. Tullverket tillämpar förundersökningskungörelsen vid utredning av brott som omfattas av myndighetens befogenhet. Som den föreslagna bestämmelsen är formulerad ser den ut att bli tillämplig för Tullverket, trots att det inte verkar ha varit utredningens avsikt.

En möjlig förklaring till den valda formuleringen är att utredningen, som anges i avsnitt 3.6.1, har haft som utgångspunkt att de förslag som lämnas ska utformas på ett sätt som gör det möjligt för andra brottsbekämpande myndigheter att tillämpa snabbförfarandet i ett senare skede utan att ytterligare författningsändringar ska behövas. Bestämmelsen i förundersökningskungörelsen föreslås dock kompletteras med reglering i instruktionerna för de myndigheter som ska tillämpa snabbförfarandet. En liknande bestämmelse bör i så fall rimligen införas även för myndigheter som i ett senare skede ska ingå i snabbförfarandet. Vissa förordningsändringar synes alltså ändå lämpliga om fler myndigheter ska tillämpa snabbförfarandet.

För att regleringen ska återspegla avsikten att Tullverket ännu inte ska ingå i snabbförfarandet kan en lösning vara att justera den föreslagna bestämmelsen i förundersökningskungörelsen på så sätt att den gäller endast myndigheter för vilka det särskilt regleras. Bestämmelsen får då läsas tillsammans med de föreslagna bestämmelserna i myndigheternas instruktioner. På så sätt undviks också den dubbelreglering som i vart fall delvis ser ut att bli följd av förslagen i förundersökningskungörelsen och instruktionerna för de myndigheter som tillämpar förundersökningskungörelsen. Om Tullverket eller någon annan myndighet senare ska tillämpa snabbförfarandet kan det, som anges ovan, på samma sätt regleras genom nya bestämmelser i förordningarna med myndigheternas instruktioner. En alternativ lösning skulle kunna vara att överväga om bestämmelsen i förundersökningskungörelsen kan formuleras på ett sätt som inte är tvingande. Det sist nämnda alternativet ser ut att stämma överens med utredningens uppfattning att förfarandet bör införas succesivt efter ikraftträdandet även för de myndigheter som ska ingå från start (se t.ex. avsnitt 3.8).

Personutredning (avsnitt 3.4.6)

Tullverket noterar att den föreslagna ändringen i 2 § lagen om särskild personutredning i brottmål, m.m. som innebär att undersökningsledaren ska kunna inhämta en personutredning ser ut att kunna tillämpas även av Tullverket, trots att endast polisiära förundersökningsledare nämns i författningskommentaren. Tullverket leder som regel själv förundersökningen i bl.a. ärenden om grovt rattfylleri där det, som utredningen anger, normalt är aktuellt att inhämta en personutredning, se lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

Sättet för slutunderrättelse av förundersökningen (avsnitt 3.4.7)

Även de förenklingar som föreslås i förundersökningskungörelsen när det gäller delgivning av slutunderrättelse är formulerade på ett sätt som gör att de kommer att kunna tillämpas även utanför snabbförfarandet. Att slutunderrättelsen i fler fall än tidigare kommer att kunna skickas till den misstänkte utan att någon formell delgivning sker, bedöms underlätta hanteringen av dessa ärenden.

Tillgänglighetsdelgivning (avsnitt 3.5.3 och 3.5.4)

Tullverket noterar att även bestämmelserna om tillgänglighetsdelgivning föreslås införas generellt i brottmål. Innan Tullverket kan börja använda denna delgivningsform kommer myndigheten att behöva utreda i vilka fall och på vilket sätt det i så fall ska ske och riktlinjer kommer att behöva tas fram. Det kan därför komma att finnas behov av föreskrifter som gäller även för innehållet i den information om tillgänglighetsdelgivning som Tullverket ska lämna till delgivningsmottagaren. I förslaget till 20 a § delgivningsförordningen anges att Polismyndigheten, efter att ha gett Domstolsverket och Åklagarmyndigheten tillfälle att yttra sig, får meddela närmare föreskrifter om innehållet i den skriftliga informationen. Här kan jämföras med vad som gäller för information om förenklad delgivning enligt 25 § 2 delgivningsförordningen, där bl.a. Tullverket ska höras innan föreskrifter beslutas. Det kan finnas skäl att inkludera andra brottsbekämpande myndigheter även i framtagandet av föreskrifter för tillgänglighetsdelgivning.

Förberedelser för nya aktörer (avsnitt 3.6.1)

Som anges ovan arbetar Tullverket redan i dag med att slutföra utredningar i de enklare ärendena på plats i den mån det är möjligt. Tullverket bedömer att myndigheten har goda förutsättningar att hantera ärenden utifrån utredningens förslag eftersom dessa på många sätt påminner om hur enklare ärenden hanteras inom myndigheten i dag. För att ytterligare kunna effektivisera hanteringen av de enklare ärendena är det angeläget att möjligheterna för myndigheten att omfattas av snabbförfarandet utreds.

Förenklad delgivning (kap. 4)

Utredningen lämnar flera förslag som bedöms förenkla hanteringen och därmed snabba på processen när det gäller förenklad delgivning. Det gäller bl.a. förslaget om att tidsfristen för att delge stämningsansökan förlängs till ett år från det att information om förenklad delgivning lämnats av den brottsutredande myndigheten (avsnitt 4.3.2). Även förslaget om att information om förenklad delgivning ska kunna göras via videolänk skulle kunna underlätta hanteringen (avsnitt 4.3.3). Detsamma gäller förslagen om ett slopat krav på kontrollmeddelande vid elektronisk kommunikation (4.4.2) och att Mina meddelanden ska kunna användas (4.4.3). Tullverket är positivt till förslagen i dessa avsnitt eftersom de bedöms kunna effektivisera delgivningen.

Strafföreläggande (kap. 5)

Förslaget att ta bort förbudet mot att utfärda strafföreläggande om inte alla kända brott tas upp innebär att Tullverket kommer att kunna utfärda strafförelägganden i något större utsträckning än i dag (avsnitt 5.6.1).

Som anges ovan använder Tullverket fullmaktsförfarandet i ett stort antal ärenden där det rör sig om personer som är bosatta utomlands. Tullverkets tullåklagare kan sedan med hjälp av fullmakten i många fall själv utfärda strafföreläggande. Införande av förhandsgodkännande innebär därför inte så stora förändringar av Tullverkets arbets sätt. Förslaget innebär dock att strafföreläggandet kan utfärdas utan att ett ombud behöver godkänna det. Att detta moment försvinner medför en viss effektivisering för myndigheten. Fullmaktsförfarandet fyller i praktiken samma funktion som ett godkännande på förhand.

Att införa ett förhandsgodkännande bör dock bidra till en ökad tydlighet för den misstänkte. Tullverket ser därför positivt på förslaget (avsnitt 5.6.2).

Att svarsfristen för strafföreläggande föreslås kortas (avsnitt 5.6.5) och att beskedet om strafföreläggande får sändas elektroniskt (avsnitt 5.6.6) är också förslag som bedöms underlätta och effektivisera hanteringen av strafföreläggande. Tullverket ser också positivt på förslaget om som möjliggör att både strafföreläggande och förhandsgodkännande skrivs under med den enklare formen av elektronisk underskrift (avsnitt 5.6.6).

Tillgång till inkomstuppgifter från Skatteverkets beskattningsdatabas (kap. 8)

Tullverket ser positivt på att myndigheten får möjlighet att få bättre underlag för beräkning av böter. Tullverket noterar dock att förslaget har ett något snävare tillämpningsområde än det förslag som lämnades i promemorian De brottsbekämpande myndigheternas direktåtkomst till beskattningsdatabasen (Ju2020/00320/L4) och vill därför påtala att Tullverket alltså även ser behov av åtkomst för de syften som föreslogs där.

Enklare och rättvisare system för att återbetala kostnader till staten för provtagning och analys av blod, urin och saliv (avsnitt 9.2)

Återbetalning av kostnader för provtagning och analys kan för Tullverkets del aktualiseras bl.a. i rattfylleriärenden och i ärenden om bruk av narkotika. Tullverket instämmer i utredningens bedömning att en schablon för provtagnings- och analyskostnader skulle leda till en mer förutsägbar och effektiv hantering. Det skulle också medföra att det i större utsträckning blir möjligt att påföra betalningsansvar för dessa kostnader. Tullverket är därför positivt till att det tas fram föreskrifter som baseras på schabloner. Den föreslagna bestämmelsen är formulerad på så sätt att Polismyndigheten och Rättsmedicinalverket får meddela föreskrifter om en taxa inom sitt respektive verksamhetsområde. De föreskrifter som tas fram bör även kunna tillämpas av Tullverket.

Konsekvenser

Utredningen lämnar flera förslag som möjliggör förenkling och effektivisering av hanteringen av brott av enkel beskaffenhet. Flera av förslagen innebär dock att det inledningsvis kommer att behövas både utbildningsinsatser och framtagande av nya rutiner. En del av förslagen kommer dessutom att kräva viss it-utveckling för att Tullverket ska kunna använda sig av de möjligheter som ges. Det kan t.ex. gälla förslagen om elektronisk kommunikation i samband med förenklad delgivning, förändringarna gällande strafförelägganden och förhandsgodkännanden samt åtkomst till beskattningsdatabasen. Hur stora dessa kostnader blir är beroende av hur stora förändringar i it-systemen som krävs.

Ärendets handläggning

I detta ärende har generaltulldirektören Charlotte Svensson beslutat. Föredragande har varit verksjuristen Jonna Wiborn. I den slutliga handläggningen har även överdirektören Fredrik Holmberg och rättschefen Karin Erlingsson deltagit.

TULLVERKET

Charlotte Svensson

Kopia till:

Finansdepartementet, S3

Tullverket

Verksledningsstaben

Kommunikationsavdelningen

Tullkriminalavdelningen

Kontrollavdelningen

Ekonomiavdelningen

IT-avdelningen

HR-avdelningen